

Innovationsstrategi för det svenska samhällsbyggandet

Underlag för fortsatta satsningar på
innovation inom samhällsbyggandet

BYGGinnovationen

En innovationsstrategi för samhällsbyggandet

INNOVATIONSSTRATEGIN har fastställts av Bygginnovationens programstyrelse i november 2012. Den utgör ett underlag för diskussion om och konkretisering av handlingsplaner för olika aktörers fortsatta satsningar på innovation inom samhällsbyggandet. Till grund för strategin ligger ett stort antal intervjuer och analyser av vad som kännetecknar ett innovativt samhällsbyggande. Strategin svarar mot de utmaningar som identifierats för samhällsbyggandets företag och omfattar dessutom bakgrundsanalyser av

- Ett kunddrivet innovationsklimat
- Samverkan för innovation
- Stimulans för innovation i samverkan

Innovationer i samhällsbyggandet är viktiga. Den byggda infrastrukturen är en förutsättning för ett fungerande samhälle och landets konkurrenskraft. Detta hänger intimt samman med utmaningar för samhällsbyggandets företag. Ingen annan del av näringslivet möter samtidigt så många av de erkända globala samhällsutmaningarna. Samhällets förmåga att ta sig an utmaningar som hållbar tillväxt, klimatförändringar, urbanisering, åldrande infrastruktur och befolkning är helt avhängig av effektiva och innovativa processer inom planering, byggande och förvaltning.

Företagen inom samhällsbyggandet hör hemma inom många olika näringsgrenar. Det är typiskt att ett och samma byggprojekt utgör en mötesplats för tillverknings- och byggindustri, fastighets- och konsultverksamhet och flera andra tjänstebranscher. De olika företagens värdekedjor flätas samman och detta har stor betydelse för innovationerna. Det gör även att det finns behov av en gemensam innovationsstrategi för samhällsbyggandet.

Det är väsentligt för företagens innovationsförmåga att de kan anställa nytutexaminerade med hög och färsk kompetens, liksom att det finns möjligheter till kompetensutveckling och tillgång till experter inom olika kunskapsområden.

För att attrahera ungdomar att välja utbildning inom samhällsbyggande måste företag och andra aktörer stå för ett förhållningssätt som präglas av ständigt lärande och en innovativ miljö.

En förväntad framtida avkastning är en naturlig förutsättning för företagsinvesteringar i nytänkande. Här har regelverket och hur det tillämpas för offentlig upphandling, liksom de traditionella affärsmodellerna som tillämpas företagen emellan, visat sig vara hinder för en positiv utveckling.

Nya och etablerade samverkans- och stödformer som bidrar till innovationsdrivna processer är avgörande för utvecklingen av en uthållig innovationsmiljö för samhällsbyggandet. Ett exempel på en etablerad samverkansform mellan företag och mellan företag och högskolor som lyfts fram som ett viktigt stöd för forskning, utveckling och öppen innovation är SBUF, Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond.

Ett exempel på en ny samverkansform som tagits emot positivt av sektorn är innovationsprogrammet Bygginnovationen. En grundläggande förutsättning för en stark innovationsmiljö är dock att det även finns en livaktig forskningsmiljö som kan verka i större gemensamma forskningsprogram och som även tillåter fri nyfikenhetsforskning. En annan grundläggande förutsättning är att samverkans- och stödformerna är hållbara över tid.

Sveriges Bygguniversitet är ytterligare en ny samverkansform som bidrar till att stärka den svenska innovationsmiljön inom samhällsbyggandet. Sveriges Bygguniversitet är en samarbetsorganisation som omfattar de forsknings- och utbildningsenheter inom Chalmers, KTH, LTH och LTU som är knutna till utbildning av civilingenjörer V eller motsvarande. Denna samarbetsorganisation ger forskarna möjlighet att föra sin talan med en gemensam röst, vilket underlättar dialogen med andra samarbetspartners, till exempel vid satsningar på större nationella och europeiska forskningsprogram. Likaså är Arkitekturakademien ett viktigt initiativ som på sikt kan få en roll i innovationssammanhang.

Regeringens forsknings- och innovationsproposition lades fram i oktober 2012. Formas föreslås få utökade anslag inom samhällsbyggandet. VINNOVA föreslås få medel till Strategiska InnovationsProgram, och det pågår redan ett förberedande arbete med strategiska innovationsagendor, varav flera inom samhällsbyggnadsområdet. Andra propositioner berör forskning och innovation inom energieffektivitet (Energimyndigheten) och infrastruktur (Trafikverket).

INNOVATION är implementeringen av en ny eller väsentligt förbättrad vara, tjänst eller process, eller en ny marknadsföringsmetod, eller ett nytt sätt att organisera affärsverksamhet, arbetsorganisation eller externa relationer (OECD:s Oslomanual).

Program för ett innovativt samhällsbyggande

Programmet utgår från företagens utmaningar, behoven av samverkan och av att skapa ett kunddrivet innovationsklimat samt att allmänt stimulera innovationer i samhällsbygget.

Innovationsklimatet förbättras

- Genom att stat, landsting och kommuner utvecklar sin kompetens att rutinmässigt skapa goda förutsättningar för innovationer genom sin upphandlingspraxis. Detta kräver kompetensuppbyggnad som säkrar att offentliga byggherrar bidrar till en innovativ utveckling.
- Genom att Sverige agerar kraftfullt pådrivande inom EU för att fortsätta arbetet med att för enkla och anpassa upphandlingsdirektivet, liksom för att eurokoder och andra internationella standarder revideras i syfte att främja innovationer i bygget.
- Genom att formerna för, liksom inriktningen och finansieringen av, svensk medverkan i det internationella standardiseringsarbetet ses över.
- Genom att samverkan mellan näringslivet, högskolorna och de samhällsbyggnadsnära forskningsinstituten intensifieras.
- Genom att näringslivet i samverkan med de offentliga innovationssystemen etablerar testbäddar för utveckling och demonstration av nya affärsmodeller som premierar lösningar som är kundorienterade, långsiktigt hållbara och minskar de upplevda riskerna för små och medelstora företag.
- Genom att standardavtal som tydliggör fördelningen av immateriella rättigheter utvecklas och tillämpas.

Förutsättningarna för utvecklingen av en stark och uthållig innovationsmiljö ökar

- Om andra företag än entreprenadföretagen skapar enkla system för att samordna naturinsatser i innovationsprojekt för att matcha finansiering från staten eller entreprenadföretagen.
- Om den statliga finansieringen ökar stödet till programsamverkan mellan flera företag, högskolor och institut i större fleråriga forsknings- och innovationsprogram.
- Om den statliga finansieringen ökar stödet till nyfikenhetsforskning som grogrund för radikalt nytänkande inom samhällsbygget.
- Om nationella innovationsprogram ges möjlighet att verka och vidareutvecklas över en längre tid.
- Om Sverige verkar inom EU för att de stora europeiska forskningsprogrammen utvecklas i en riktning som i ökad grad stödjer innovation, särskilt i de mindre företagen. De administrativt betungande formerna för ansökan och redovisning bör förenklas och handläggningen effektiviseras, inte minst av utbetalningar.
- Om modeller för kunskapsutbyte och samverkan med andra sektorer tas fram.

Förutsättningarna för företagens innovationsförmåga förbättras

- Genom att företagens möjligheter att rekrytera välutbildade nyutexaminerade med relevant kompetens för innovationer beaktas vid beslut om inriktning och former för det statliga forskningsstödet.
- Genom att stimulans skapas för innovationsrelevanta utbildningsinsatser vid högskolorna.
- Genom att former utvecklas för koncentrerade insatser från högskolor och institut för vidareutbildning i företag.
- Genom att en modell för mer effektivt personalutbyte i båda riktningarna mellan företag och högskola i innovationssyfte utvecklas och etableras.

Utmaningar för företagen

Företagen möter många utmaningar när det gäller att expandera verksamheten baserat på innovationer.

Det är angeläget att övergå från projekttänkande till plattformstänkande med tyngdpunkt på metoder och processer. Processförändringar utgår från att man inför nya IT-system, i första hand ByggnadsInformationsModellering, BIM, som förändrar både arbetssätt och rollfördelning. Det hänger samman med partnering och andra nya samarbetsformer.

Uthållighet är viktig, eftersom teknikinnovationer gärna tar 5-10 år från forskning till kommersiell användning. Därför är det också viktigt att kunna hålla sig till vissa utvecklingslinjer och inte spreta. En ytterligare utmaning är att företagen sällan tar – eller kan ta – ett samlat ansvar för slutprodukten. Detta påverkas av branschens standardavtal och tendensen att skjuta ifrån sig produktansvar. Inte bara för konsultföretagen är det en väsentlig utmaning att kunna ta upp nya idéer, göra koncept av dem och sälja in dem, alltså att utveckla sin förmåga att presentera för kunderna vad som är deras problem och olika lösningar.

Mindre företag kan behöva mallar för att organisera och driva sitt innovationsarbete. Särskilt gäller detta för nya, innovativa och specialiserade underentreprenörer som behöver stöd och samarbetspartners.

Man måste ha tillräckliga kompetensresurser i företagen och kunna attrahera rätt människor. Rekrytering av unga innovativa medarbetare med hög kompetens kräver att samhällsbyggandets företag är attraktiva. Det förutsätter även att företagen kan möta utmaningen att tillämpa god etik i sitt handlande.

Man måste etablera sig som ett accepterat företag på en marknad innan man kan erbjuda kunderna innovationer. Att övergå från volymleveranser till värdeleveranser, utgående från brukarkrav, kan vara en svår omställning för tillverkare. Det kan även gälla att hantera kundkrav på upp till 100 års livslängd hos nya produkter och metoder. Tidsperspektivet finns också med när det kan ta åtta år från idé till inflyttning i ett nytt bostadsprojekt. Det betyder också att företaget måste kunna hantera konjunkturvariationer. Vidare gäller att marknaderna är lokala. Det är inte endast fråga om att det ställs olika krav på bostadsprojekt i olika kommuner. Implementeringen av en innovation påverkas också av olika tillgång på lokal arbetskraft och lokala leverantörer.

Tidigare har det statliga stödet till forskning och utveckling inom byggandet ofta varit inriktat på utmaningen att sänka byggkostnaderna för bostadshus. Det är fortsatt angeläget att fokusera på effektivisering och åtgärder som kan sänka boendekostnaderna, men inte tillräckligt. Idag är det uppenbart att det behövs innovationer som bidrar till robust teknik, som markant sänker långtidsriskerna för exempelvis fukt och mögelangrepp i nyproducerade eller renoverade bostäder. Det finns en motsvarande utmaning i att öka livslängden och minska underhållsbehoven för viktiga anläggningsinvesteringar i samhället.

Bidragen till ett hållbart samhällsbyggande kommer även av att ett effektivt byggande med god arkitektonisk kvalitet är betydelsefull för lokalförsörjningen inom både näringslivet och offentlig sektor. Attraktiva stadsmiljöer har många positiva effekter i samhället utan att dessa effekter prissätts på en marknad och kan ingå i företagens kommersiella kalkyler. Samhällsbyggandet har en stark social dimension. Det handlar ytterst om att upprätthålla grundläggande samhällsfunktioner i Sverige och förbättra möjligheterna att uppnå hög livskvalitet.

Viktiga hinder för internationell konkurrenskraft hos företagens produkter (inklusive tjänster) är enligt de intervjuade:

1. Svag beställarkompetens i Sverige
2. Skillnader i standarder
3. Brist på högt utbildad arbetskraft
4. Svag högskoleforskning på området

Dessa fyra punkter pekar på tydliga behov av åtgärder.

De nationella byggreglerna ersätts i snabb takt av internationella standarder som utvecklas inom EU-samarbetet. Dessa internationella standarder bidrar till att skapa större marknader och ger ökande exportmöjligheter för innovativa företag. De positiva effekterna för svensk kompetens påverkas emellertid av hur mycket Sverige engagerar sig i utvecklingen. För att den internationella standardiseringen ska utvecklas gynnsamt för svenska företags konkurrenskraft på utländska marknader måste svenska aktörer vara mer aktiva i det internationella samarbetet. Det behöver även avsättas medel för uppbyggnad av kunskap för argumentering om standardernas utformning och innehåll. Formerna för finansiering av deltagande i detta standardiseringsarbete bör ses över.

Ett kunddrivet innovationsklimat

Stora byggherrar har möjligheter att påverka utvecklingen i rätt riktning genom att ställa skarpare krav, renodla sin egen beställarroll och ”bli mindre bra på detaljer”. Trafikverkets pågående arbete för att utöka andelen totalentreprenader och mer målmedvetet och distinkt definiera sina funktionskrav kan här bli ett bra exempel för andra.

Prissättningen av de tjänster som levereras av konsultföretagen bör med tanke på innovationsklimatet utvecklas mot totalpris, gärna baserat på uppnådda nyttoeffekter i stället för timdebitering. Samma systemtänkande återfinns när företag i högre grad börjar basera sina affärsmodeller på ett samlat pris för en kombination av varor och tjänster.

Kunddrivna affärsmodeller är en utgångspunkt för att stärka nyttiggörandet av forskningsresultat. Det betyder att kundkompetensen är kritisk, särskilt hos de professionella aktörerna. Många av kunderna utgörs av statliga, regionala och kommunala verksamheter. Förmågan att ställa intelligenta krav och formerna för offentlig upphandling är då två nyckelfrågor. Sverige bör agera kraftfullt pådrivande inom EU för att fortsätta arbetet med att förenkla och anpassa upphandlingsdirektiven till dagens behov.

Utveckling av nya affärsmodeller bör göras av näringslivet i samverkan med det offentliga kundledet. Det kan gälla att hitta nya former för debitering av konsulttjänster, paketering av varor och tjänster eller systemleveranser. Det gemensamma bör vara att söka incitament som premierar de aktörer som föreslår långsiktigt hållbara lösningar. Samtidigt behövs ersättningsformer som minskar de upplevda riskerna för små och medelstora företag. Även standardavtal som tydliggör fördelningen av immateriella rättigheter bör utvecklas och tillämpas.

Mindre och innovativa företags nya lösningar kan komma in i de större byggföretagens projekt. Stora och komplicerade projekt utgör på så sätt en motsvarighet till test- och demonstrationsanläggningar inom fast industri. Denna form för samverkan mellan företag av olika storlekar finns redan idag, men kan utvecklas vidare. Användardialogen i en projektsamverkan är betydelsefull för att leda fram till en bredare marknad för produkterna.

Patent är en underordnad fråga hos de flesta företag i konsult- och entreprenadledet. Många av de intervjuade antyder att frågan inte har någon stor betydelse inom samhällsbyggandet. Inom vissa företag, särskilt på produktutvecklingsområdet, är patentskydd dock en förutsättning för att få konkurrensfördelar genom egen utveckling.

Större ansvarstagande är i många fall en nyckel till ett ökat engagemang i utvecklingsarbete. Detta förutsätter en tydlig koppling mellan ansvar och befogenheter – det vill säga att företaget erbjuder längre garantitider för sådana lösningar som man själv har valt och kunnat påverka, men inte för lösningar som någon annan har detaljstyrt.

Offentlig upphandling har avgörande betydelse för det svenska samhällsbyggandets innovationsförmåga. Offentliga beställare svarar för ungefär hälften av företagens omsättning, även om betydelsen varierar för olika företagstyper. För ett upphandlingsklimat som stimulerar innovationer rangordnar de intervjuade följande viktiga faktorer:

1. Högre kompetens för bedömning av sidoanbud med alternativ teknik
2. Ökad andel funktionskrav i tekniska specifikationer
3. Särskilda innovationsupphandlingar
4. Stora testbäddsprojekt
5. Lägre prisvikt vid tilldelning av kontrakt

Innovationsvänlig upphandling är när den upphandlande organisationen är öppen för, och tar tillvara, leverantörers idéer om förnyelse. Det är en viktig drivkraft – att våga handla upp funktion, att våga ställa krav som är utmanande. Det driver på innovationer och är en viktig förutsättning för att marknadens aktörer ska ha intresse för att långsiktigt utveckla allt bättre lösningar.

Innovationsupphandling gäller icke-existerande, nya eller förbättrade produkter, där det strategiska valet att ta fram en innovation tas av den upphandlande organisationen. Även detta är av stort intresse för samhällsbyggandets företag.

Offentliga kunder måste således kunna använda sin köparmakt för att skapa ett gott klimat för innovationer. Även om enstaka och fokuserade innovationsupphandlingar kan vara värdefulla, är det väsentligt att den mer rutinmässiga upphandlingen bidrar till innovationsklimatet. Offentlig upphandling som motverkar utveckling av rättsligt skyddad teknik anses av vissa vara ett tydligt innovationshinder.

Samverkan för innovation

Samhällsbyggandets företag har sedan länge arbetat med öppen innovation. Öppen samverkan mellan företagen syftar ofta till att stabilisera vedertagen praxis eller utveckla den som ett slags branschstandarder. Detta gäller speciellt BIM som stöd för virtuell projektering och byggande, där många parter är inblandade och behöver förändra praxis samtidigt. Typiskt är att öppen innovation är mer aktuell för processinnovationer än för produktinnovationer.

Öppen samverkan behövs även för gemensamma ramverk för energi-, klimat- och miljöklassifikation när myndighetsreglerna är oprecisa. Databaser för erfarenhetsåterföring över längre tid är ett annat exempel, och kopplat till detta finns det ett behov av att snabbt och gemensamt hantera skadeproblematik i byggandet. Öppen innovation kan vara ett förstadium som grund för skyddad utveckling i enstaka företag, men samverkan kan även utgå från situationen där företag redan innehar patent. Företag som deltar aktivt i öppen samverkan får ofta ett försprång gentemot sina mer passiva konkurrenter.

Projekt- och idétävlingar är en variant av öppen innovation i samhällsbyggandet. Företag inbjuder en bred krets av innovatörer att hitta den bästa lösningen på ett givet problem. Även här finns det en lång tradition med arkitekttävlingar inom samhällsbyggandet. För att ge rätt stimulans bör dock de tävlandes vinstchanser stå i rimlig proportion till arbetsinsatsen, vilket inte alltid är fallet idag.

Femton former för samverkan mellan företagen och universitet/högskolor identifierades i en enkätstudie av intervjuerna. Av dessa samverkansformer ansågs inte mindre än elva vara viktiga för innovationer:

1. Informella kontakter
2. Gemensamma forskningsprojekt
3. Personlrörlighet mellan högskola och företag
4. Rekrytering av nyutexaminerade
5. Examensarbeten i företaget
6. Företagspraktik
7. Deltidstjänster högskola/företag
8. Industridoktorander
9. Deltagande i konferenser
10. Fortbildningskurser för företag
11. Konsultuppdrag

Vad anser högskoleforskarna själva? Samarbetsorganisationen Sveriges Bygguniversitet höll ett nationellt möte för forskningsledare i augusti 2012. En motsvarande samverkansenkät besvarades då av 29 forskare. I allt väsentligt stämde deras prioriteringar av de femton samverkansformerna med företagens åsikter.

Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond, SBUF, spelar och har sedan starten 1983 spelat en viktig roll för bygg- och installationsföretagen. SBUF har sedan 1993 även lämnat bidrag till ett stort antal forskningsprojekt vid universitet och högskolor, främst inriktat på projekt som leder till forskarexamina och i samverkan med medlemsföretagen. SBUF finansieras enligt avtal mellan arbetsmarknadens organisationer. SBUF kan tjäna som en förebild och stimulera konsulter, byggherrar, fastighetsägare, materialföretag och andra att bli mer aktiva i forskning, utveckling och innovation genom att skapa liknande instrument.

Det är viktigt att företagen skiljer på vad som är gemensam forskning och utveckling som kan lyfta hela branschen (genom till exempel standardisering som effektiviserar) och vad som är företagseget och innebär utvecklingsarbete som direkt kan leda till innovationer på marknaden. Här bör även nämnas föreningarna Open-BIM och IQ Samhällsbyggnad som plattformar för bredare samverkan. Institutens roll bör också förstärkas i detta sammanhang.

För de mindre konsultföretagen är situationen annorlunda. Intervjuerna tyder på att idéer och arbetssätt som utvecklas i små konsultföretag ofta får större kommersiell spridning genom att ett större konsultföretag gör ett förvärv och införlivar verksamheten med sin egen. Det är en särskild utmaning att få med de mindre företagen i samverkansprocessen.

Stimulans för innovation i samverkan

Former som stimulerar samverkan mellan stora och små företag, samt mellan företag och högskolor, är angelägna. Bygginnovationen startade med sin första utlysning av medel hösten 2011 och har på mindre än ett år förmedlat bidrag till ett trettiotal projekt som kan resultera i innovationer. Modellen har fungerat väl och bör få en fortsättning. Ur företagets synpunkt är det viktigt med en stabil organisation som får en lång period av verksamhet framför sig. För att verkligen ge möjlighet till mätbara effekter bör sannolikt minst tio års verksamhet bedrivas med utvärderingar som ett av underlagen för successivt förnyade arbetsformer.

Bygginnovationens arbetssätt är en innovation i sig som har tagits väl emot av det svenska samhällsbyggandets företag. Tre slags bidrag lämnas: innovationsbidrag, planeringsbidrag och utvecklingsbidrag. Inslaget av rådgivning från affärsrådet till sökande företag är viktigt och upplevs positivt. Små och medelstora företag har en framträdande roll bland de projekt som Bygginnovationen stödjer. Inte mindre än 32 av de 34 projekt som beviljades under det första verksamhetsåret härrör från ansökningar från små eller medelstora företag. Att ansökningar kan lämnas in fram till 15 arbetsdagar innan programstyrelsen sammanträder gör att de sökande upplever att ansökningsprocessen är snabb, effektiv och obyråkratisk.

En av Bygginnovationens styrkor är således affärsrådet som utgörs av en grupp bestående av ett 40-tal specialister med stor praktisk erfarenhet av produkt-, teknik- och processutveckling i företag. Samtliga ansökningar bedöms av minst tre utvalda representanter för affärsrådet innan programstyrelsen avger sin beslutsrekommendation till VINNOVA. Denna bedömning innehåller i många fall ett inslag av rådgivning som är av stort värde för de sökande, även om deras ansökan inte vinner gehör hos Bygginnovationen. En annan styrka är att samtliga medverkande i behandlingen av ansökningarna är uppboundna av sekretessavtal gentemot de sökande.

Högskoleforskningen i Sverige är en av flera väsentliga förutsättningar för innovationer i företagen. Det kan röra sig om forskning som skapar djupare teoretisk förståelse för tekniska lösningars funktionssätt, marknadens spelregler eller organisationers förmåga att ta till sig innovationer. Som komplettering av företagets utvecklingsarbete kan det även finnas behov av oberoende laboriebaserad forskning i tidiga skeden för att kartlägga risker förknippade med innovativa produkter som kan ha önskade bieffekter i framtida användning, särskilt när producentansvaret är begränsat eller komplicerat.

Det är även väsentligt att det finns friare högskoleforskning som inte baseras på medfinansiering från näringslivet. Här är det fråga om forskning som står för radikalt och gränsöverskridande nytänkande, ofta långt från praktisk tillämpning och alltså med resultat som inte kan nyttiggöras direkt på en marknad. Det kan även vara fråga om forskning i syfte att utveckla innehållet i de internationella standarder som ingår i själva ramverket för samhällsbyggandet. Överhuvudtaget finns det behov av särskild finansiering för forskning där det kan ta lång tid att nå resultat. Detta gäller flera av de stora samhällsbyggnadsfrågorna. Fristående och oberoende forskning krävs även i fråga om upphandling, inte minst i syfte att skapa en grund för bättre kravställande, mätning och uppföljning.

I många konkurrentländer finns det idag välutvecklade innovationsprogram för samhällsbyggandet. Programmen utgår från samverkan mellan företag, forskningsmiljöer och i de flesta fall även det offentliga kundledet.

I Danmark är förutsättningarna för att koppla forskning och innovationer på området annorlunda. Mycket stora privata fonder, främst Realdania, satsar betydande medel för att inrätta och driva forskningscentra i samverkan mellan universitet och näringsliv. Vad gäller statens stöd bör nämnas modellen med innovationskonsortier: minst två företag, en forskningsinstitution och en fristående rådgivare. Årligen utlyses projektbidragsmedel för 2-4 år. Företagen erhåller inga medel, utan de måste i gengäld matcha bidragsmottagarnas utgifter.

Finska staten har genom Tekes skapat ett antal (hittills sex) strategiska center för vetenskap, teknologi och innovation. Forskningsstrategin för RYM Oy, center för den byggda miljön, tar upp samarbetsformerna med medverkande inom näringsliv och forskning. Teman i strategin är energieffektivitet, verksamhetsmodeller och processer, konkurrenskraftig samhällsinfrastruktur och användarorienterade lokaler.

Brancheninitiative Bauwirtschaft inleddes 2006 i Österrike. Till målen för detta statliga initiativ hör en hållbar ökning av FoU i byggsektorn, inklusive att nya små och medelstora företag kopplas till FoU, bättre samverkan mellan vetenskap och näringsliv och kunskapsöverföring från FoU-projekt till de mindre företagen.

I Australien har man tillsatt ett innovationsråd för byggnäringen, Built Environment Industry Innovation Council. Rådets strategiska plan för 2009-2014 innehåller tio åtgärdsområden, däribland innovativ upphandlingspolicy, stöd till demoprojekt och utveckling samt tillämpning av innovativa verktyg och teknologier.

BYGGInnovationen

Bygginnovationen är ett nationellt innovationsprogram som löper mellan 2011 och 2014. Det baseras på ett samverkansavtal mellan VINNOVA och nitton företag verksamma inom det svenska samhällsbyggandet.

Programmets övergripande syfte är att utveckla en stark och uthållig innovationsmiljö för svensk samhällsbyggnadssektor genom att brygga över gapet till högskole- och universitetssektorn och därigenom främja kommersialisering av kunskap, lösningar och forskningsresultat samt förbättra samverkan mellan samhällsbyggandet, forskningsinstituten och samarbetsorganisationen Sveriges Bygguniversitet. Särskilt prioriterade områden är hållbar tillväxt, informations- och kommunikationsteknik samt effektiva processer.

Bygginnovationens programstyrelse gav i januari 2012 i uppdrag till Märten Lindström, Ove Lagerqvist och Jan Bröchner att ta fram underlag för en mer långsiktig innovationsstrategi för det svenska samhällsbyggandet. Detta uppdrag har resulterat i den innovationsstrategi som presenteras här och som fastställts av Bygginnovationens programstyrelse i november 2012.

Innovationsstrategin baseras i första hand på intervjuer och enkäter med företrädare för Bygginnovationens medlemsföretag och ett urval av organisationer som verkar inom samhällsbyggandet, samt företrädare för offentliga och privata forskningsfinansiärer. En workshop i juni 2012 med Bygginnovationens styrelse och 17 deltagare ur Bygginnovationens affärsråd har också gett underlag. Intervjuerna genomfördes under mars-november 2012.

Intervjuade i strategiarbetet

Tomas Alsmarker, Tyréns AB

Ronny Andersson, Cementa AB

Tony Andersson, NVS Installation AB

Christel Armstrong Darvik, Stena Fastigheter AB

Ruben Aronsson, Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond (SBUF)

Sebastian Axelsson, VINNOVA

Anna-Lena Berg, Cramo Sverige AB

Magnus Bergendal, Peab AB

Fredrik Bergström, WSP Sverige AB

Sture Blomgren, tidigare Formas

Jan Byfors, NCC Construction Sverige AB

Johan Carlstedt, IVA

Mats Deleryd, Volvo Construction Equipment AB

Tommy Ellison, BESAB

Ulla-Britt Fräjdin-Hellqvist, ordförande Stiftelsen för Strategisk Forskning

Jonas Gräslund, Skanska Kommersiell Utveckling Norden AB

Mikael Hellsten, n-Zyme AB

Staffan Hintze, NCC Construction Sverige AB

Joakim Jeppsson, Skanska Sverige AB

Carl-Johan Johansson, SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB

Mickey Johansson, WSP Sverige AB

Johnny Kellner, Veidekke Entreprenad AB

Anna Ledin, Formas

Erik Lindbäck, Lindbäck's Bygg AB

Ivo Martinac, KTH

Ola Månsson, Sveriges Byggindustrier

Fredrik Nilsson, White arkitekter AB

Erik Nordström, Vattenfall Research and Development AB

Olle Samuelson, IQ Samhällsbyggnad

Anna Sander, IQ Samhällsbyggnad

Torbjörn Sohlberg, Projektverkstan AB

Kyösti Tuutti, Skanska AB

Björn Täljsten, Sto Scandinavia AB

Fredrik Winberg, ordförande Byggmaterialindustrierna

Ulf Wretskog, Coor Service Management AB

Lena Wästfelt, Svenska Teknik&Designföretagen (STD)